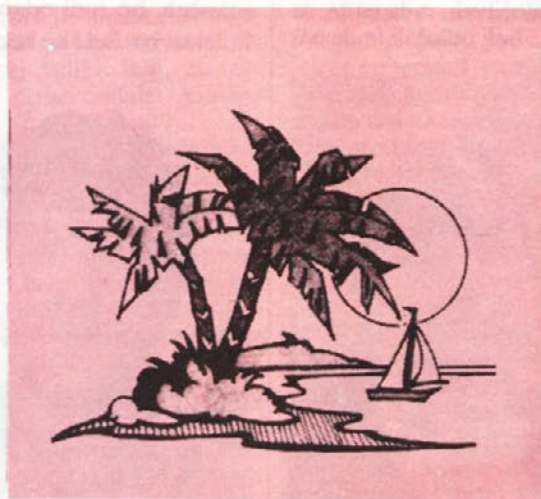

O današnji številki

Dragi bralci in bralke Vezila, lep pozdrav. Znova smo med vami in kar takoj smo pripravili obširnejšo številko. V njej prinašamo precej zanimivih prispevkov, ki ste nam jih poslali sami ali pa smo uresničili nekatere vaše predloge. Tako boste na drugi strani prebrali, kaj si mislimo o samoupravljanju. Na naslednji pa o morju in ponosu razmišlja Matjaž Rus, ki je s svojim prispevkom poglobil naš uvodnik iz julijske številke, kjer smo pisali o dopustih. »Kadrovskih težav ni več«. Ali res ne? Obrnite na peto stran!

Na 6. in 7. strani smo nekaj več prostora namenili prispevkom iz Kometa. Zal tam nimajo nikogar, ki bi znal narediti kakšno fotografijo. Zares škoda, saj smo v zadnjem času dobili nekaj zanimivih novic, ki pa jih nismo mogli opremiti s fotografijami.

»Je potrebno organizacijsko prestrukturirati našo delovno organizacijo?« Kaj menite vi? Naš stalni sodelavec je o tej temi pripravil obširnejši zapis in ga opremil s pregledno shemo.

Bližamo se času (spomladi), ko bomo začeli postopke za nov delegatski krog. Nanj se pripravlja tudi naš sodelavec, ki je pred kratkim izdal knjižico, o tem in o »Srečni dolini« pišemo na 10. strani. Preberite!

V minulih mesecih smo bili tudi športniki. 11. stran je namenjena tovrstnemu udejstvovanju. V nadaljevanju objavljamo še »Vašo pošto«, križanko, začeli pa smo tudi z zanimivim prispevkom o tem, kako in kdaj si lahko s tekom nabiramo za življenjske nadloge potrebne moči.

V. K.

NAŠA ANKETA

Kolikšna je še pravica do samoupravljanja

Edvard Kardelj je v svoji knjigi Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja med drugim zapisal, da je »temelj vseh svobod in pravic delovnih ljudi in občanov v naši socialistični družbi pravica do samoupravljanja.

Ta pravica je nedotakljiva in neodtujljiva in kot takšna pripada vsem delovnim ljudem in občanom. Njeno bistvo je odločanje o osebnih, skupnih in splošnih družbenih interesih, uresničuje pa se v vseh temeljnih in drugih organizacijah in skupnostih, v družbenopolitičnih skupnostih, kakor tudi v vseh drugih oblikah samoupravnega združevanja in medsebojnega povezovanja delovnih ljudi in občanov.

Socialistično samoupravljanje je v naših razmerah najneposrednejša oblika in izraz boja za svobodo delovnega človeka, za svobodo njegovega dela in ustvarjanja, za njegov odločilen ekonomski in politični vpliv v družbi. Zato samoupravljanje kot družbeni odnos in kot neodtujljiva pravica vseh delovnih ljudi in občanov neizogibno poraja demokracijo oz. demokratične pravice in svoboščine človeka...«

Tako torej Edvard Kardelj, kolikšen pa je danes zares manevrirni prostor za samoupravljanje, ko nam država pravzaprav predpisuje tako rekoč že vse predpise in koliko lahko še delavci samoupravljajo v delovnih organizacijah, o tem smo povprašali nekaj zaposlenih v Beti.

ANDŽELKA HRNJAK, delavka v tozdu Kodranka in volna: »Delavec kaj malo vpliva na samoupravljanje v državi. V tovarni je morda samoupravljanja

nekoliko več, a še vedno premalo. V glavnem nas le informirajo o odločitvah, rada pa bi, da bi delavci bolj odločali in da nas

bi večkrat povprašali za mnenje pri sprejemanju odločitev.«

RAJKO ADLEŠIČ, organizator programov I v Sektorju za organizacijo informacijskih sistemov: »Na samoupravljanje v državi delavci nimamo nobenega vpliva. Delegatski sistem, na primer, je pozitivno zamišljen, žal pa delegati ne ocenjujejo objektivno, ampak prenašajo svoje zamisli, ne pa tisto, kar jim je posredovano. Kar pa se tiče samoupravljanja

v Beti, ga je več, kot pri državnih odločitvah. Ko bomo vsi odločali, bo tudi odgovornost kolektivna. Šele ko bodo posa-

mezniki odločali, pa bomo tudi našli odgovorne.«

HILMO ČEHAJČ, delavec v tozdu Metraža: »O odločitvah v državi odločajo višji krogi. Kdo bo o tem spraševal nas! Mi smo s tem, kar sprejemajo v Beogradu, le seznanjeni s pomočjo sredstev obveščanja. V Beti sem šele eno leto, zato ne vem toliko, kako je s samoupravljanjem v tej delovni organizaciji. Vem le to, da se

nas, neposredne delavce, bolj malo vpraša. Mi nimamo nikjer veliko besede. Morda pa

bi dal tudi kateri od delavcev kakšen dober predlog, če bi ga seveda hoteli poslušati.«

DRAGO HRELJIČ, predelavec tekstoriranja v tozdu Kodranka: »V tovarni v glavnem

samoupravlja vodstvena struktura, delavci pa v glavnem le potrjujemo. Pripombe delavcev se upoštevajo, če te pripombe izrazi več delavcev, glas enega se tako rekoč ne sliši. Sicer pa je lep in najbolj svež primer, kako in koliko lahko delavci samoupravljajo, primer Agrokomerca iz Velike Kladuše. Da pa bi samoupravljali v državnih okvirih, pa je sploh iluzija. Tu smo brez moči in besede. Tudi na inflacijo, za primer, ne moremo vplivati, čeprav je prav mi, neposredni delavci, najbolj občutimo.«

K. M.

DIREKTOR V PROIZVODNJI — Direktor Komet Franc Kočevar pogosto pride med delavke v proizvodnjo. Komet večino svojih proizvodnih zmogljivosti izvozi na konvertibilno tržišče. Čeprav pokrivajo uvoz z izvozom kar 368 odstotno, imajo z uvozom težave. Komet si zelo prizadeva, da bi dobri izvozniki lahko sami razpolagali vsaj z delom ustvarjenih deviz.

V RAZMISLEK

Morje in naš ponos

Bila je tovarna. V njej je bilo zaposlenih dva tisoč ljudi. Ljudi z vsemi njihovimi težavami, slabimi in dobrimi lastnostmi. Ljudje so delali v tovarni in tovarna jim je dajala sredstva, od katerih so živeli. A delo človeka izčrpa in zaželi si počitka, posebno ga je potreben v polni soparini, ko se telo upre želji možganov in ni več sposobno delati tako dobro in uspešno kot prej. Delavec si zaželi počitka in želi si nabrati novih moči. Želi se ohladiti v morju, zlekniti se na pesek ob obali in začutiti, kako veter in sonce sušijo kapljice vode na njegovem hrbtu in se sol zajeda v kožo.

Vendar. Morje je dandanes drago. Morje ni za žep delavca. Razen če za to ne poskrbi kdo drugi. In ta drugi je velikokrat tovarna, v kateri dela. Tudi ta tovarna je za to skrbela. Sicer ne najbolje, a skrbela je vendarle. Vsi delavci so dobili letni regres, ki je bil namenjen njihovem počitništvu. Pa tudi počitniški dom so zgradili ob morski obali. V domu sicer ni bilo prostora za vseh dva tisoč zaposlenih, temveč le za stoterico najpotrebnejših, najsrečnejših ali celo najiznajdljivejših.

V domu so letovali najpotrebnejši. Tako je mislila tovarna.

V domu so letovali »najiznajdljivejši«. Tako so mislili delavci, ki niso dobili sobe. Seveda so izraz »najiznajdljivejši« zamenjali s številnimi

drugimi izrazi, ki niso za objavo.

Prostora je bilo za stoterico. Želelo jih je letovati tisoč. In kljub tej veliki želji, so nekatere sobe ostale prazne. Kako to?

Kaj vse se je dogajalo v teh vročih poletnih dneh? Kako je potekala tiha vojna za sobe v počitniškem domu ob morski obali. Kako to, da niso letovali v njem le »najpotrebnejši«, ampak velikokrat tudi »najiznajdljivejši«. Poglejmo nekaj primerov.

1. Jože rad hodi na morje in vsako leto je bil v domu. Zato mu letos sindikat ne bo odobril sobe. Tine pa je Jožetov prijatelj. Tine je v tovarni že dvajset let, a ne mara za morje. Tine gre raje v hribe. Toda prijateljstvo ni le beseda, je mnogo več in Tine se je prijavil za na morje. Seveda je dobil sobo. Ko bi se moral javiti v domu, je bil Tine nekje v Karavankah. V dom pa je prišel Jože in rekel, da si je Tine premislil in da soba ne bi ostala prazna, je prišel on. Čestitamo!

2. Marku je bila odobrena soba v domu. Marko pa ima prijatelja Toneta, ki je privatnik in namesto njega se v domu prijavi Tone, ki tako letuje mnogo ceneje, kot bi sicer, saj upravnik doma ne pozna ne Marka, ne njegovega prijatelja in ne ve, da napotnica ni Tonetova, temveč Markova. V tem času pa Marku Tonetovi delavci delajo fasado, na zida-

nici. Dve muhi na en mah. Čestitamo!

3. Gustav je dobil sobo. Evgen je dobil isto sobo, in sicer en teden kasneje. Gustav ima rad zagorelo barvo kože in teden dni na morju je za njegov ten premalo. Evgen pa ne da dosti na morje. Prijavil se je le na Gustavovo nagovarjanje. In tako je bil naš dragi Gustav štirinajst dni v domu in je črn kot strojevodja parne lokomotive. Čestitamo!

4. Pero ima vikend na Hvaru. Tega mnogi ne vedo in zato je tudi on, saj je zaprosil prvič, dobil sobo v domu. Letoval je torej v domu, srečen da je med svojimi sodelavci in ne na oddaljenem Hvaru, kjer bi bil osamljen kot gastrbajter v Hamburgu. V njegovem vikendu pa so ta čas letovali neki Švabi, ki so za to morali odšteti na Perovo devizno knjižico po 100 DM dnevno. Čestitamo!

5. Mojca je prav tako dobila sobo v domu. Njen mož Ivan, ki dela v drugi tovarni, pa je dobil bungalov na Lošinju. Dolgo se ne moreta odločiti, kam bi šla. No, zadnji dan se odločita za bungalov in soba v domu ostane prazna, ker sta zaradi mrzlične naglice pri pripravljanju kovčka pozabila pravočasno najti zamenjavo ali odpovedati letovanje v domu. Čestitamo! 900 prosilcev vama je hvaležnih.

Marija je precej bolehnata žena, tudi otroci niso zdravi. Mož ima močno revmo. Zdravnik jim je priporočil morje. Marija je napisala prošnjo, a ker je zaposlena šele nekaj let, sobe v domu ni dobila. Ko je dobila sklep, je rekla: »No, sobo je dobil, verjetno kdo potrebnejši. Mogoče bom imela drugo leto več sreče.«

Ko so ji sodelavci omenili nekatere stranske variante, je zamahnila z roko: »Zaradi sedmih dni kopanja na morju res nočem izgubiti ponosa. Hvala lepa!«

Iz zgoraj napisanega se da jasno razvideti, da smo sposobni narod, ki ima sposobne in iznajdljive posameznike in sploh ni strahu, da se tudi v večji krizi ne bi znašli.

M. RUS

ZAHVALA

Ob smrti mojega dragega očeta ANTONA BENKOVIČA se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD kodranka za denarno pomoč, za podarjeno cvetje, izraze sožalja in za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Žalujoči sin Anton Benkovič

ZAHVALA

Ob prerani smrti moje sestre MARIJE OŠINA iz Brežic se iskreno zahvaljujem sodelavkam, osnovni organizaciji sindikata za podarjeno cvetje, denarno pomoč, izraze sožalja ter za spremstvo na njeni zadnji poti.

Žalujoča sestra Vanja Ristič z družino

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame MARIJE ŽLOGAR iz Bušinja vasi se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz obrata volne za denarno pomoč. Žalujoča hčerka Ivanka

Plut z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi mame MARIJE ŠOŠTARIČ iz Veličega Lešča se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD metraža in sindikatu za izrečeno sožalje in podarjeni venec.

Drago Šoštarič

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi našega dragega moža in očeta Antona Črnuglja iz Grabrovca se zahvaljujem sodelavcem TOZD konfekcija Metlika in konfekcijski skupnosti za cvetje, denarno pomoč, izrečeno sožalje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Žalujoča žena Martina, hčerka Milena in sin Andrej

ZAHVALA

Ob boleči izgubi očeta Jureta Krznariča se iskreno zahvaljujem OZS in sodelavcem iz TOZD metraža za podarjeno cvetje in izraze sožalja.

Žalujoča sinova Anton in Niko Krznarič

Metlika, 10. oktobra 1987

MED REKORDERJI

ZAHVALA

Ob tragični, nenadni in boleči smrti mojega moža DRAGA DVORŠČAKA se iskreno zahvaljujem sodelavcem iz pletilnice za podarjeni venec, denarno in vsestransko pomoč, izraze sožalij in za spremstvo na njegovi zadnji poti. Enaka zahvala velja pokojnikovim sodelavcem iz IMV Črnomelj.

Žalujoča žena Monika

ZAHVALA

Ob tragični izgubi mojega ljubljene sina ROMANA VRANESIČA se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD konfekcija Črnomelj za denarno pomoč, izraze sožalja in spremstvo na njegovi mnogo prerani zadnji poti.

Neutolajljiva mama in sestra Mira z družino

ZAHVALA

Ob smrti mojega dragega očeta ANTONA BENKOVIČA se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD konfekcija za denarno pomoč, izraze sožalja in za spremstvo na njegovi zadnji poti. Hvala osnovni organizaciji sindikata za podarjeno cvetje.

Žalujoča hčerka Ljubica Brinc

ZAHVALA

Ob smrti mojega dragega brata JOŽETA NEMANIČA iz Božakova se najlepše zahvaljujem sodelavcem iz TOZD kodranka in volna (vzdrževanje strojev) za podarjeni venec, izrečeno sožalje ter za spremstvo na njegovi zadnji poti.

Žalujoči brat Martin z družino

Izvozni uspehi kot obveza in opozorilo

Vsi se zavedamo, da se nahajamo v gospodarsko zelo zapletenih časih in v vseh časnikih nam iz dneva v dan ponujajo čarobno formulo za uspeh: izvoz in samo izvoz.

Tega se zavedamo tudi v Kometu, kjer smo se zahtevali tujega trga podredili že pred leti, takrat, ko o izvozu nismo veliko govorili. Zato ni čudno, da vsa ta leta na tujih trgih nismo neznani, naročniki pa nas poznajo kot vestne in marljive, kot ljudi, ki svoje obveznosti opravijo kakovostno in pravočasno.

In sedaj nekaj števil, ki še kako potrjujejo zgoraj zapisane vrstice.

V naši delovni organizaciji smo že od novega leta sem uspešni. V prvi polovici letošnjega leta smo kar tri četrtine proizvodnih zmogljivosti namenili izvozu na zahodna tržišča. Z rezultatom smo seveda lahko zadovoljni, čeprav bežen pogled na rast celotnega prihodka ne kaže povsem tako. Pa vendar, v primerjavi z enakim lanskim obdobjem se je celotni prihodek povečal kar za 87 odstotkov. Morebiti porečete, da je to, v primerjavi z inflacijskim viharjem, malo. Če pa zapišemo, da ves ta dosežek temelji na trdni valuti, ne pa na emisiji ali na menicah brez kritja, pridejo tu odstotki do vse veljave. So sad trdega in napornega dela.

Žal je tudi res, da se z izvozom dosega manjši dohodek. Mnogi pravijo, da so nas Evropejci »pogrunтали« in da vse jugoslovanske tekstilce pošteno izkoriščajo, še več, ožemajo. Kaj takšnega je o naših programih težko reči. Lahko zapišemo, da je na nekoliko manjši dohodek vplival novi obračunski sistem, zlasti pa revalorizacija obratnih sre-

dste in zalog. Kaj naj še dodamo? Svoje je seveda prispevala tudi inflacija, ki nam je pojedla del dohodka, če ne že drugače, pri stroških poslovanja.

Zakonske obveznosti so bile najmanj za 122 odstotkov večje kot v istem obdobju lani. Tako je celotni prihodek v Kometu znašal 1,671 milijarde dinarjev, ostanek čistega dohodka pa 182 milijonov dinarjev. Kako bi lahko pokomentirali te številke? V primerjavi z minulim podobnim obdobjem smo lahko zadovoljni. To lahko dokažemo s povprečnim osebnim dohodkom, ki se je povečal za 123 odstotkov. S tem mnogi nismo zadovoljni, navsezadnje pa je 165 tisočakov res malo. Še en podatek — s to vsoto smo celo pod občinskim, to pa pomeni tudi pod republiškim povprečjem, pa čeprav se je produktivnost v naši delovni organizaciji povečala za 6 odstotkov. Tudi na račun napetih izvoznih načrtov, ki so pripomogli, da smo dosegli vse te rezultate. Tako se je vrednost izvoza v primerjavi z lanskim polletjem povečala za 206 odstotkov. In sedaj številka, s katero smo v naši republiki med rekorderji — pokritje uvoza z izvozom znaša kar 368 odstotkov.

Kakšni so naši načrti? Sodeč po delu v avgustu, septembru in zlasti v oktobru, bomo še naprej »usmerjeni« predvsem v izvoz, to pa pomeni, da bo do konca leta za izvoz še naprej delalo tri četrti proizvodnih zmogljivosti. Pa vednar nas v Kometu ob tem marsikaj moti. Na primer to, da navzlic temu da izvažamo skoraj štirik-

rat več kot uvozimo, še kar naprej ugotavljamo, da imamo pri uvozu težave. Velikokrat se je zgodilo, da smo le zaradi sposobnosti naših ljudi dobili prepotraben reprodukcijski material iz uvoza. Jasno kot beli dan je, da ga potrebujemo za izdelavo artiklov na domačem trgu.

In ko smo že pri domačem trgu — če ne bi večino materiala dobili iz tovarne Inplet na Blanci (smo med sovlagatelji), bi se iz dneva v dan srečevali s številnimi težavami.

Veseli smo tudi, ker se posodabljam z novimi stroji, a tudi tu se zatika. Vemo zakaj. Prav je, da za Vezilo zapišemo tudi to, da se Kometovci, kjer koli že smo, bojujemo za svoje devize. Ne mine sestanek, na katerem ne bi opozorili na težave, na našo pravico do ustvarjenih deviz. Kajti na Japonskem in v Nemčiji, kjer kupujemo stroje, repromaterial in druge za proizvodnjo prepotrebne stvari, ne plačujemo z dinarji. Tudi v naši poslovni skupnosti se predstavniki »razburjajo«. Pa najsi bo to na Dolenjski medobčinski gospodarski zbornici ali pa na zbornici v Beogradu.

Toliko smo za naš časopis pripravili o poslovanju v Kometu. Prepričani smo, da bo naša informacija zanimiva tako za delavce in delavke Beti kot za zaposlene v Kometu pa tudi za tiste, ki jim Vezilo pride v roke po »službeni« poti. Tako si pomagamo tudi z našim glasilom, v katerem govorimo o izvoznih uspehih, ki so za naše delavce obveza, za druge pa opozorilo, da tako naprej ne bo šlo več. K. L.

SREDNJA ŠOLA TEKSTILNE USMERITVE:

Kadrovskih težav ni več

Pričelo se je novo šolsko leto in znova so oživele učilnice Srednje šole tekstilne usmeritve Metlika. Letos je prvič prestopilo prag te šole 51 učenek v srednjem programu in 20, ki so se odločile za skrajšani program. Skupaj pa obiskuje šolo 170 učenek.

Beti je za letošnje šolsko leto razpisala za srednji program, torej za triletno šolo, 15 štipendij, za skrajšani program oz. dvoletno šolo pa 10. Sicer pa 80 odst. vseh učenek prejema štipendijo, poleg Beti pa jo podeljujejo še metliški Komet, novomeška Novoteks in Labod ali pa imajo štipendijo iz solidarnostnih sredstev.

Kadrovski problemi, ki so bili predvsem prejšnja leta zelo pereči in zaradi tega šola ni bila verificirana, so v letošnjem šolskem letu rešeni. Sedaj je, kar se kadrovske sestave tiče, šola med najboljšimi v Sloveniji, saj ima 6 učiteljev visoko izobrazbo, 4 višjo, učiteljice praktičnega pouka pa srednjo šolo. Težave pa ima šola še vedno s prostori. Če bi imeli pouk le v Metliki, bi jim vsak dan manjkala ena učilnica.

Vendar pa ne le, da je prostorov premalo, tudi ti, ki so, so zastareli. Čeprav so redno vzdrževani, pa so že dokaj uničeni. Zato si sedaj sposojajo šolske prostore v črnomaljski Srednji šoli družboslovne in kovinarske usmeritve Edvard Kardelj. Ta rešitev je kar ugodna, saj velja črnomaljska šola glede na opremljenost kabinetov in specialnih učilnic za eno najsodobnejših v Sloveniji. Metliška srednja šola si sposoja v Črnomlju in Metliki tudi telovadnici, za kar plačuje najemnino. Kar se tiče reševanja prostorske stiske, pa v šoli ne vidijo nobene perspektive. V nobenem planu namreč ni zapisano, naj bi se šola širila, prav novogradnja ali vsaj dozidava prostorov pa bi bila edina rešitev, zlasti še, ker bi poleg učilnic potrebovali tudi večji večnamenski prostor za različne dejavnosti.

V edini metliški srednji šoli, ki za redno delo dobiva sredstva iz posebne izobraževalne skupnosti za tekstil, Beti pa primakne denar za nabavo knjig, učil, in delno kritje materialnih stroškov, ne poteka le redni pouk, ampak tudi izobraževanje ob delu. Prav sedaj so se pričela predavanja za slušatelje 4. letnika tekstilne šole ob delu. Predavanja so

vsak drugi teden, ko pa bo 28 učencev iz Betinih tozdov, viniškega Novoteksa, metliškega Kometa in novomeškega Laboda končalo šolanje, bodo dobili naziv tehnika. To so učenci, ki so v Metliki končali srednjo šolo tekstilne usmeritve. Seveda plačujejo tudi šolnino. V lanskem šolskem letu so na primer za predavanja in 6 izpitov odšteli 80 tisočakov, letos pa bo šolnina seveda znatno višja.

Poleg tega metliška srednja šola organizira tudi različne tečaje tujih jezikov, šivanja in krojenja. Lani so pripravili začetni tečaj nemškega jezika, na željo slušateljev pa se bo oktobra začel še nadaljevalni nemški tečaj. Seveda ga bo šola pripravila v sodelovanju z Zavodom za izobraževanje kadrov in produktivnost dela iz Novega mesta in s pomočjo članov društva inženirjev in tehnikov tekstilcev. Šola pa je lani v sodelovanju z DSSS Beti organizirala tudi pripravljalni tečaj za študij ob delu na tehnični fakulteti v Mariboru — VIP tekstilna tehnologija. Ta tečaj je zaključilo šest delavcev Beti, ki se bodo letos vpisali na študij ob delu na tej fakulteti, predavanja pa bodo imeli v Novem mestu.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage hčerke Anite se iskreno zahvaljujemo sodelavcem in OO sindikata za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in denarno pomoč.

Žalujoci: mati Nada, oče Branko
in sestra Marina
Jambrošič

ZAHVALA

Ob nepričakovani smrti drage mame KAROLINE NEMANIČ, Boldraž 7, se iskreno zahvaljujem Osnovni organizaciji sindikata TOZD, DSSS ter mojim najožjim sodelavcem za podarjene vence in cvetje ter za izraze sožalja. Hvala vsem, ki ste sočustvovali z mano, in kakorkoli pomagali in mojo pokojno mamo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti.

Sin Jože Nemanič z družino

ZAHVALA

Ob nepričakovani smrti mojega dragega očeta OB-RADA DIMICA, Podujina 2, Split, se zahvaljujem vodstvu DO »BETI«, Osnovni organizaciji sindikata ter sodelavcem tehnoservisa za izraze sožalja in podarjeni venec. Hvala sodelavcem iz Predstavništva »BETI« v Splitu za izrečeno sožalje in udeležbo na pogrebu.

Hčerka Slobodanka Videtič z družino

ZAHVALA

Ob izgubi dragega očeta ANTONA BENKOVIČA iz Orljakova se iskreno zahvaljujem OOS »Komet« in sodelavkam za podarjene vence in izraze sožalja. Posebna hvala predsednici sindikata Nadi Lisak in vsem, ki ste mi v teh težkih trenutkih pomagali. Hvala vsem, ki ste mojega očeta spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoca hčerka Milka Benkovič s Snježano

VELIKA PROSTORSKA STISKA — V metliški srednji šoli tekstilne usmeritve že dlje časa tarnajo nad veliko prostorsko stisko. Le-to še posebno občutijo v učilnici za praktični pouk. Kot sta povedali Darja Kump in Maja Prašnikar (na fotografiji), učenki 2. letnika skrajšanega programa, nimajo primernih prostorov za skladiščenje materiala, tudi med stroji je malo prostora, v imenu vseh učenek pa sta zatrdili, da bi bila edina rešitev le razširitev učilnice.

Metlika, 10. oktobra 1987

IZ KOMETA: PRIZNANJA, PLAKETE, NAGRADE — ZANIMIVI

17. julij 1987. Soparen in vroč dan. Zadnji dan pred pričetkom kolektivnega dopusta v KOMET-u. Mučna tišina pred pričetkom v sejni dvorani. Malo moških, večina žensk, kar je značilno za tovarno, kot je KOMET. Žal nismo vsi zbrani, nekaj jih je odsotnih pri svečani podelitvi priznanj, plaket in nagrad za 10, 20 in 30-letno skupno delovno dobo, kakor tudi 10, 20-letno zvestobo podjetju.

Plakete, priznanja in nagrade sta prisotnim svečano predala Ivanka Žlogar, predsednica DS in Franc Kočevar, direktor KOMET-a.

Za 30-letno delovno dobo so nagrade prejeli: Jože Došen, Jože Plut.

Za 20-letno delovno dobo: Ana Cvitkovič, Milica Mavrin, Marija Petric.

Za 10-letno delovno dobo: Ljudmila Arnež, Marjana Matjašič, Marija Bajuk, Dragica Petrovič, Nada Stojnič, Marija Trampuš, Tronda Jovanov, Dragica Malešič, Jožefa Begovič, Darinka Pezdirec, Barica Ferenac, Bernarda Šterbenc, Danica Hajko, Stepan Kolenac, Danica Bajuk, Vilma Nemanich, Martin Črnugelj, Nevenka Pavlinac, Ivanka Težak, Ana Janjac, Katarina Lindič.

Plakete in priznanja za 20-letno delovno dobo v KOMET-u so prejeli: Antonija Kraševac, Alenka Mežnaršič, Marija Petric.

O njihovem delu sem nekatere od njih povprašala:

Šofer Jože

Jože Plut je o svojem 30-letnem delu povedal:

»30 let je res dolga doba, če človek pogleda nazaj, toda zdi se mi, kot da je to minilo zelo hitro. Že pri služenju vojaškega roka sem naredil šoferski izpit. Poklic šoferja mi je kar pri srcu. Rad ga opravljam, čeprav kot mlad fant takrat nisem imel velike izbire, saj je bilo doma veliko lačnih ust in moral sem od doma s trebuhom za kruhom.

V začetku sem bil pri Cestnem podjetju v Novem mestu. Delal sem na terenu. Tako smo takrat gradili cesto Novo mesto—Metlika. Terensko delo me je oviralo posebno takrat, ko sem si ustvaril

družino in pričel graditi hišo v Metliki. Zato sem se leta 1971 zaposlil v podjetju KOMET v Metliki, kjer sem šofer še danes. Kot voznik kombija do sedaj nisem imel večjih prekrškov, le eno težjo nesrečo sem preživel, tudi takrat nisem bil jaz kriv.

V teh 30 letih, odkar vozim, so se razmere na cestah zelo spremenile. Včasih niso bile ceste tako polne in ljudje so bili, vozniki namreč, bolj potrpežljivi. Ceste so vsak dan bolj nevarne, za tak promet bi pač morale biti sodobnejše.

No, včasih me stane kako nepravilno parkiranje ali pa prehitra vožnja. To se pač ne da pomagati. Robo prevažam največ po Sloveniji pa tja do Beograda.

Dopust preživim največ doma, da si kaj postorim. Z družino sem bil že na morju, v Poreču, kjer ima naše podjetje počitniško hišico. Letos sem šel kar v Pulo, kjer imam poročeno starejšo hčerko, to bom izkoristil za obisk in dopust hkrati.

Najraje pa preživljam proste dneve na Boldražu, kjer imam kos vinograda. Tam je najlepše, tam je mir in veliko prijetnega dela.

Želimo mu še naprej prijetno in varno vožnjo za volanom ter veliko prijetnega dela doma in na Boldražu.

Nekdanja manekenka

Hajko Danica je o svojem delu in življenju povedala:

»Doma sem iz Jurova, poklicno šolo sem končala v šoli v Beti leta 1977. Takoj sem se zaposlila v KOMET-u, ki me je tudi stipendiral. Mnogo prakse sem dobila že v šoli. Delam na stroju, pa tudi pakiram. Veliko delamo za izvoz, to je zelo zahtevno in natančno delo, vezano na časovni rok. Artikli, ki jih delamo za izvoz, so v manjših serijah, zato se učimo vedno znova.

V 10 letih, od kar sem v

podjetju, smo kupili že vrsto novih, modernjših strojev.

V teh letih sem se tudi poročila in sedaj stanujem v Ozlju, kjer z možem obnavlja hišo. Tudi v podjetju sem dobila nekaj kredita. V službo se vozim z vlakom. V poletnih mesecih še kar gre, pozimi pa me motijo zamude.

V proizvodnji se dobro razumemo. Tudi z osebnim dohodkom sem zadovoljna, čeprav se težko živi v vsak dan večji druginji. Osebnih dohodkov bi lahko bil večji.

V proizvodnji je poleti zelo vroče in zadušno, ker kli-

matske naprave verjetno ne zmorejo, oziroma nimajo tako močne zmogljivosti, kot bi jo morale imeti.

Sedaj sem bila v skupini, ki je čistila proizvodne prostore v času kolektivnega dopusta. Prijavila sem se zato, ker sem šla na dopust po 22. avgustu, in sicer v Stinico. Tam ima KOMET svoje počitniške kapacitete, je povedala Danica in že je odbrzela k svojim kolegicam, ki so pridno pospravljale in čistile.

Povedali so mi, da je bila Danica svoj čas tudi manekenka v Beti.

Brez Duške ne bi šlo

»Vsak začetek je težak« pravi Marija Trampuš-Duška. »Tako je bilo tudi meni, ko sem prišla v KOMET pred 10

POGOVORI O REMONTU

leti. Delam kot poenterka. Delo je zelo razgibano. Čeprav sem neposredno vezana na delavke v proizvodnji, se prav dobro razumemo. Če pa le pride do kakršne koli nepravilnosti, rešimo na miren način. Moje delo je vezano na tehnični oddelek in z računovodstvom. Pred 10. leti, ko sem prišla v podjetje, še ni bilo novih upravnih prostorov, bili so še na Partizanskem trgu v Metliki. Tudi novih skladiščnih prostorov še ni bilo. Sedaj je veliko lažje.

V službo se vozim z avtobusom ali pa grem za rekreacijo peš, saj ni daleč.

Delo mi je všeč, mogoče pa bi se dalo tudi modernizirati preko računalnika. Računalnik uporabljajo v podjetju le v računovodstvu. Verjetno je to velika pridobitev za podjetje.

Ko si zaposlen, imaš pravice in dolžnosti kot vsak član kolektiva, zato se počutim v

krogu svojih sodelavk dobro in to mi pomeni del mojega življenja.

Sem predsednica pri blagajni vzajemne samopomoči, tajnik pri IGD (Industrijska gasilna desetina) KOMET, delam pa tudi pri mladinski organizaciji v KOMET-u.

Tako je o svojem delu povedala Duška in zdi se, kot da brez nje pri vseh organizacijah ne bi šlo.

Želimo ji še veliko razumevanja in dobrega počutja v njeni sredini, ter uspešnega nadaljnega dela.

Spomini izkušene Tončke

V kuhinji sem Antonijo Kraševac-Tončko odtrgala od loncev in krožnikov. Pospravljala je. Tudi Tončka je pripravljala malico za tiste, ki so delali med kolektivnim dopustom. Tončka je v KOMET-u že 20 let.

»Priznanje in plaketa, ki sem ju dobila, mi veliko pomenita. V kuhinji se je v 20 letih veliko spremenilo. Kuhala sem še v prostorih sedanjega kulturnega doma E. Kardelja na Pungartu. Spodaj v kletnih prostorih smo imeli velik štedilnik še na drva. O takrat se ni tako kuhalo kot danes. Ljudje so jedli kar iz pločevinastih porcij, vsi tudi niso malicali, marsikatera delavka ni imela denarja, da bi si plačala malico.

Spominjam se, kako so nekatere delavke pritekale na malico iz stare osnovne šole (danes SDK in DPO) na hitro pojedle in zopet nazaj. Norme so bile visoke in marsikatera je hotela še več storiti oz. preseči normo. V šiviljski oddelek, ki je bil v Garjevi hiši (danes trgovina Novoteks), so nosili malico kar v košari.

Tudi posode ni bilo, tako kot je danes. Ekonom Jože Matjašič je vsa živila znosil ali v cekarju ali pa kar v vreči na hrbtu. Za 200 ljudi smo za juho skuhalo 13 kg govejega mesa. Solate pa smo porabili 7 do 8 kg.

Tudi miz in stolov ni bilo toliko, da bi vsi lahko jedli. Tako so nekateri pojedli malico kar stoje.

Danes je to vse drugače, imamo solidno opremljeno kuhinjo, jedilni prostori so večji. Tudi shrabo imamo in skrinjo, tako da kupimo živila lahko tudi na zalogo. Včasih nismo imeli pralnega stroja, saj smo si halje kar domov nosile pral.

Danes kuhamo za okoli 390 ljudi. Kuhamo tudi dietno

hrano za 15 ljudi. Zjutraj pa tudi čaj in kavo. Naš sedanji ekonom Janez Uhan pa delavkam pripelje tudi kruh, seveda, če ga naročijo.

Zame se je v KOMET-u veliko spremenilo v teh 20 letih. Včasih sem morala na delo z Radovice peš že ob štirih. Danes pa se delavke pripeljejo z avtobusom. Sama sedaj živim z družino v Metliki.

Trudimo se, da bi bili ljudje čimbolj zadovoljni s hrano, saj je zadnje čase vse dražja in dragocenejša. Toda vsem je verjetno zelo težko ustreči.

Želim, da bi bilo v KOMET-u še naprej tako, da bi ljudje imeli dobro delo in dober zaslužek,« je rekla Tončka.

Veliko bi se dalo še napisati o ljudeh, ki preživljajo svoje delovne ure v KOMET-u. Vsak izmed njih ima svojo usodo in življenjske ter delovne izkušnje. Toda izbrala sem le nekatere izmed njih za prijetno jesensko kramljanje.

Alenka Mežnaršič

V Kometu ni bilo počitka

V času kolektivnega dopusta, ko se ustavijo vsi stroji, in preneha delo na tekočem traku, se pričnejo remontna dela v proizvodnji. Remont na šivalnih strojih lahko nare-

dimo le ko stroji počivajo. Generalno čiščenje proizvodnih prostorov izvedemo vedno med kolektivnim dopustom.

Imeli smo tudi popravila na elektroinstalacijah in razdelilni omarici.

Obnovili smo del tal v proizvodnji, ki so bila dotrajana. Enako tudi v vratarnici, kjer smo montirali tudi zavese.

Vsa dela so opravili KOMET-ovi vzdrževalci, le tla so menjali obrtniki iz Črnomlja.

V programu smo imeli tudi generalno popravilo tekočega traku v proizvodnji, kar pa ni bilo možno izvesti sedaj, ker nismo pravočasno dobili rezervnih delov.

V kurilnici so kemično očistili kotle in očistili kurilnico, tako da ne bo motenj, ko prične nova kurilna sezona.

Tudi klimatske naprave smo delno popravili.

V programu smo imeli še ureditev kompresorske postaje, kar ni bilo mogoče izvesti zaradi objektivnih razlogov.

Kakor tudi zamenjavo šip v tehničnem oddelku in prostorih menze.

Pohvaliti moram ekipo žensk, ki so čistile. Bile so izredno pridne in marljive kot še nobeno leto. Enako velja pohvaliti vzdrževalno ekipo, vsi skupaj pa so bili nadvse zadovoljni nad v menzi pripravljeno hrano.

Zdi se mi, da je kolektivni dopust potreben za izvedbo remontnih in čistilnih akcij v podjetju,« je povedal Marjan Pavlovič, vodja investicij in investicijskega vzdrževanja v KOMET-u.

Alenka Mežnaršič

Metlika, 10. oktobra 1987

JE POTREBNO ORGANIZACIJSKO PRESTRUKTURIRATI DELOVNO

Ker je vsak organizacijski sistem v bistvu umetna tvorba, je razumljivo, da nenehno teži k večji ali manjši dezorganizaciji, po drugi strani pa organizacijske rešitve lahko tudi zastarevajo. Razen tega se ves čas, bodisi zaradi spremenjenih oziroma novih tehnologij ali pa zaradi sprememb v poslovnih procesih, spreminjajo tudi razmere poslovanja, kar vse lahko terja, da je treba organizacijske modele kar se da pogosto prilagajati spremenjenim razmeram, nemalokrat celo tako, da se projektirajo čisto novi organizacijski modeli.

Zadnji poseg v organizacijsko strukturo DO »Beti« datira že tja v leto 1981, ko je iz prejšnje izrazilo funkcijsko orientirane organizacijske strukture nastala nova programsko orientirana struktura, ki je hkrati doživela tudi ustrezno samoupravno modifikacijo. To pa je obdobje, v katerem so že lahko prišli do izraza uvodoma omenjeni in še kaki drugi vplivi, zato je vodstvo DO spomladi letos zadolžilo posebno 4-člansko skupino delavcev, da predvidoma do jeseni pripravi kar se da temeljito diagnozo obstoječega organizacijskega sistema in na njeni osnovi predloge za morebitno organizacijsko prestrukturiranje delovne organizacije.

Če bomo potem ko bo skupina za reorganizacijo DO opravila svoje delo, tudi zares kaj spreminjali v organizacijski strukturi ali ne, v tem trenutku še ne vemo. Zaenkrat želimo delavke in delavce naše DO le informirati o vzrokih za takšno postopanje, o katerih smo na kratko že spregovorili, v grobih obrisih pa podati tudi nekaj razmišljanj v povezavi z diagnozo, hkrati z možno — torej ne tudi nujno rezultirajočo — prognozo organizacijskega sistema DO »Beti« Metlika.

Obstoječa organizacijska struktura DO »Beti« se prvenstveno opira na objektivne organizacijske dejavnike, tehnologijo in poslovni proces, temu pa je v precejšnji meri podreje-

na tudi njena samoupravna organiziranost. Za slednjo lahko rečemo, da ima vse tiste značilnosti, ki so bile uvedene z ustavnimi dopolnili leta 1971, ustavo leta 1974, zakonom o združenem delu leta 1976 in z vso drugo spremljajočo zakonodajo. Vprašanje pa je, ali je takšna, kakršna je bila vzpostavljena pred šestimi leti, tudi optimalna. Seveda je v omenjenem obdobju nastalo še nekaj organizacijskih novosti, ki pa jih ne moremo označiti kot zavestno poseganje v spreminjanje organizacijske strukture, temveč zaradi razvojnih odločitev predvsem kot njeno dopolnjevanje (novi obrat in pozneje TOZD Konfekcija Žakanje, novi obrat konfekcija Krstinja, novi oddelek za optimizacijo krojenja v Konfekcijski skupnosti, novi oddelek za razvoj, konstrukcijo in vzdrževanje elektronskih naprav v TOZD Kodranka in volna).

Morda bi vsaj približni odgovor na vprašanje, v kolikšni meri je organizacijska struktura naše DO v danih jugoslovanskih razmerah primerna, da ne vztrajamo pri kvali- in kvantitativno sila težko določljivem pojmu optimalna, še najlaže dobili tako, če bi se ozrli na nekaj nespornih dejstev, ki so se izkristalizirala v obdobju po opravljeni programsko zasnovani usmeritvi nadaljnjega razvoja delovne organizacije:

1. Ob analiziranju in primerjanju osnovnih kazalnikov rasti lahko ugotovimo, da je bila rast delovne organizacije v obravnavanem razdobju ne samo absolutna, temveč tudi relativna, pa ne samo v okviru branže, temveč v slovenskem merilu nasploh.

2. Glede na pravkaršnjo ugotovitev ji je torej vseskozi uspevalo zasledovati tako gospodarske in razvojne, na kar se da primerni način pa tudi samoupravne cilje.

3. Tudi se ne more reči, da bi v tem obdobju kaj dosti prihajale do izraza nekatere slabosti, ki jih je kot značilne in zelo pogoste ugotovila obsežna analiza organiziranja in delovanja jugoslovanskega združenega dela:

a) skorajda stalna neuspešnost tistih temeljnih organizacij, ki so bile konstituirane zgolj na bazi subjektivnih ocen delavcev, brez poprejšnje strokovne presoje za njihovo organiziranje,

b) pojav močnih dezintegracijskih procesov s strani posameznih temeljnih organizacij,

c) pojav osebnih in neformalno skupinskih interesov v in izven organizacij,

d) pojav velikega števila konfliktov, ki imajo (so imeli) tako zunanje kot tudi notranje organizacijske vzroke (zaradi neustrezne razdelitve poslovnih funkcij med temeljnimi in delovno organizacijo ter neurejenih odnosov med proizvodnjo in strokovnimi službami).

Navedene ugotovitve očitno govorijo v prid temu, da bi naša programsko zasnovane organizacijske paradigme iz leta 1981 sploh ne kazalo kaj dosti — ali pa sploh ne — spreminjati in bi naj torej podlago za še večjo učinkovitost delovne organizacije prej morali iskati v oplemenitvenju kakih drugih resursov ekonomije in dejavnikov razvoja.

S tem seveda nimamo name- na absolutno vztrajati na tezi o nepotrebnosti posegov v obstoječo organizacijsko strukturo delovne organizacije, ven-

dar menimo, da na makro ravni za kaj takega, upoštevajoč oba objektivna dejavnika, na katera se prvenstveno opira vsaka organizacijska struktura, t. j. tehnologijo in poslovni proces in pri katerih je v zadnjem obdobju prišlo bolj do kvantitativnih kot pa tudi kvalitativnih sprememb, nimamo kakih zaznavnejših manevrskih možnosti. Ta ugotovitev velja seveda za ekonomsko-organizacijski vidik možnosti prestrukturiranja na makro ravni.

Zelo malo ali celo nič pa bi imelo s tem opraviti morebitno — lahko tudi zelo temeljito — samoupravno reorganiziranje delovne organizacije. Namreč ob predpostavki, da se strinjamo z ugotovitvami, ki prav tako izhajajo iz prej omenjene analize organiziranja in delovanja jugoslovanskega združenega dela, da je uresničevanje zamišljenega sistema samoupravljanja opozorilo na njegovo precejšnjo neracionalnost, skratka na preveliko ceno, ki je dosežena stopnja družbene produktivnosti nikakor ne dovoljuje, bi ne bilo prav nič nenavadno razmišljati celo o tako radikalnih posegih v smislu samoupravnega reorganiziranja DO, kot so bodisi prehod na enovito delovno organizacijo ali

UREDNIŠKI ODBOR — Uredniški odbor Vezila se redno sestaja, kar se kaže tudi v rednem izhajanju Vezila. Letos je to že deveta številka. Do konca leta bosta izšli še dve. Na sliki: delovno vzdušje na eni izmed sej v Kometu.

ORGANIZACIJO?

pa vsaj formiranje ene TOZD za celotni konfekcijski program. Trditev, da bi šlo v obeh primerih zgolj za samoupravno-organizacijsko preoblikovanje, ki pa bi se zagotovo odražalo na dosti večji racionalnosti poslovanja, lahko argumentiramo s tem, ker bi še nadalje težili ohraniti programsko usmeritev delovne organizacije, kar pomeni, da tudi ne bi v ničemer spreminjali internih informacijskih pretokov z namenom spremljanja njihove uspešnosti in seveda ne sistema nagrajevanja delavcev.

Ob predpostavljenem nespremenjenem ekonomsko-organizacijskem vidiku prestrukturiranja je delna samoupravno organizacijska modifikacija delovne organizacije razvidna iz organigrama B, popolna v smislu enovite DO iz organigrama C, medtem ko smo obstoječo makroorganizacijsko strukturo prikazali z organigramom A. Kot lahko ugotovimo, se organigrami med seboj sploh ne razlikujejo, spremembe je moč zaslediti le v poimenovanju nekaterih organizacijskih enot. V to, kakšen bi bil sestav samoupravnih organov (delavskih svetov, odborov in komisij) pri eni in drugi varianti tega prestrukturiranja, se v tem delu razmišljanja niti ni toliko pomembno poglobljati. Smo pa lahko prepričani, da večja stopnja racionalnosti delovne organizacije ne bi rezultirala zgolj iz številčnega zmanjšanja samoupravnih organov in s tem avtomatsko manj porabljene časa za sestankovanja, ampak tudi iz tega, ker bi se občutno zmanjšala vrsta in število eksternih informacij in podatkov, ki jih moramo ločeno po posameznih TOZD nenehno dostavljati raznim občinskim, republiškim in zveznim ustanovam, kot so: SDK-ji, SIS-i, zavodi za statistiko, zbornične ustanove in še bi lahko naštevati.

Analizirajoč mezoorganizacijsko strukturo delovne organizacije — seveda je tu mišljen ekonomsko-organizacijski vidik njene strukture — pa

lahko ugotovimo, da bi tu in tam morda kazalo kaj spremeniti, deloma zaradi nekaterih nedoslednosti, storjenih pri koncipiranju organizacijske strukture iz leta 1981, deloma pa tudi zaradi določenih trendov vsesplošnega tehnično-tehnološkega razvoja v svetu, predvsem tistih, ki so v povezavi z uvajanjem hitro se

razvijajoče elektronike in informacijske tehnologije v skrajda vse segmente poslovnih procesov. Tem trendom naša država vsaj poskuša slediti, če jih že ne more do kraja dohajati, v okviru finančnih in kadrovskih možnosti pa se jim težimo prilagajati tudi mi. Zaradi te njihove osnovne značilnosti, da povzročajo po-

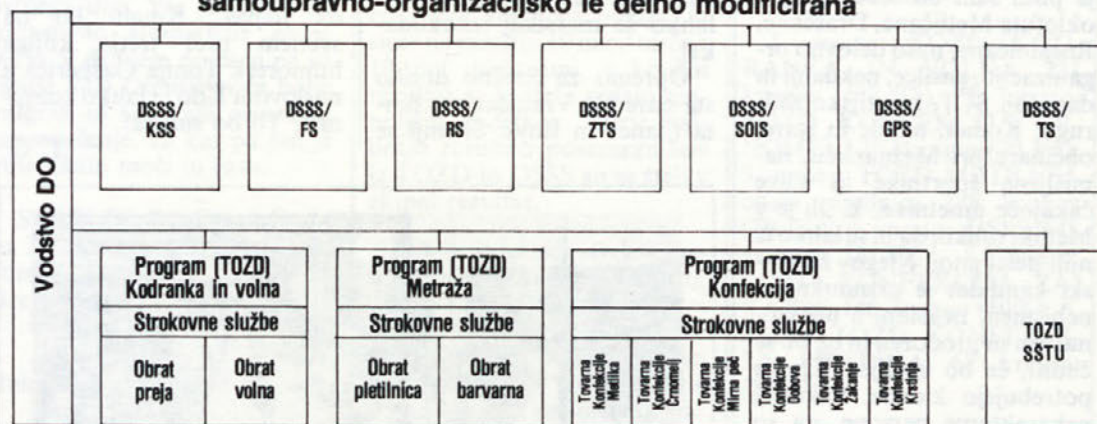
stopno porajanje vedno novih in novih opravil, nekatera pa vzporedno seveda izginjajo, si pravzaprav v tej povezavi lahko obetamo predvsem nadaljevanja že začetih mikroorganizacijskih sprememb in prestrukturiranja v delovni organizaciji.

Skupina za reorganizacijo:
Koordinator: Tone Omerzel

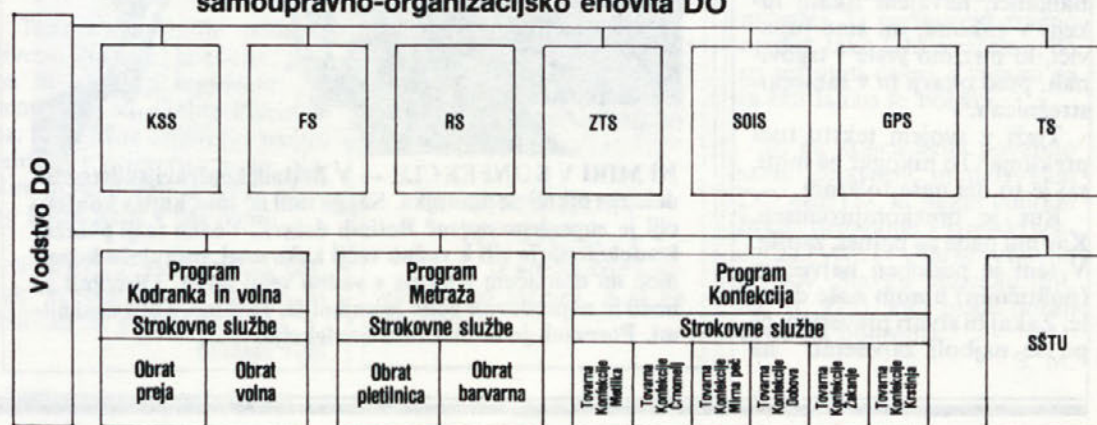
A. Makroorganizacijska struktura DO »Beti« Metlika

B. Makroorganizacijska struktura DO »Beti« Metlika — samoupravno-organizacijsko le delno modificirana

C. Makroorganizacijska struktura DO »Beti« Metlika — samoupravno-organizacijsko enovita DO

Metlika, 10. oktobra 1987

Z METLIŠKEGA KNJIŽNEGA TRGA

Volite mene, ruska nevarnost

Matjaž Rus — Tjaži dela v Beti.

Matjaž Rus — Tjaži je izdal knjižico Volite mene. Marija Roglič, knjižničarka, jo prodaja v Beti. Pravi, da uspešno, da gredo knjižice za med.

V knjigi so govori županskega kandidata Janeza Vraničarja — Luigija. Napisal jih je Matjaž Rus — Tjaži. Tudi vmesno besedilo.

Volite mene je knjižica, natrpana z duhovitostjo. Ob branju se ne boste smejali, ampak krohotali. Zvijali se boste od smeha, kajti bodoči župan kladi v štose zavite resnice. Tjaži pa je sploh smešen človek. Rusu neumnosti ni bilo težko najti: ozrl se je okoli sebe in stroj je pisal sam od sebe. Matjaž oklofuta Metličane, Draščane, Rosalničane, našo delovno organizacijo, gasilce, nekdanji in današnji SCT, kmetijsko zadružno, Komet, mlade in stare, občinare pri Mežnaršiču, namišljene športnike in slave čakajoče umetnike, ki jih je v Metliki toliko, da bi se lahko iz njih delal gnoj. Njegov županski kandidat je prismuknjen, nepismen, nešolan, a udaren, nasilen in prodoren in ne bo se čuditi, če bo izvoljen. Ljudje potrebujejo klovne, flakalce, nekarakterne persone, da so lahko potem tudi sami taki. Naš človek ne potrebuje resnosti, strogosti in reda: mi smo Balkanci, navajeni iskanj lukenj v zakonu, mi smo jugoviči, ki mrzimo vrste v trgovinah, pred oltarji in v samopostrežnicah.

Tjaži v svojem tekstu tudi preklinja. To nikogar ne moti, saj je to del naše folklore.

Rus je brezkompromisen. Kar mu pade na pamet, zapiše. V tem je podoben največjim (političnim) umom naše dežele. Zakaj bi stvari preverjali, če pa se najbolj zanesemo na

lastno (ne)pamet? Matjaž ima bodočnost, perspektivo: je mlad, lep in nenevaren. Bo znal izkoristiti naravne danosti ali se bo obnašal kot Bela krajina v turizmu?

T. G.

Bečajeve »Srečna dolina«

Dušan Bečaj-Dule je izdal pesniško zbirko Srečna dolina. Gre za dvajset pesmic, modernih, svežih, mestoma duhovitih. To so Bečajeve prebliski ob vsakodnevnem pehanju v ožji in tudi širši skupnosti. Bečaja zna vznemiriti tudi svet, ne samo provinca. Svet z vsem, kar prinaša, odnaša, nanaša. Bečajeve pesniški instrumenti so občutljivi: zazvenijo že ob najmanjšem vetrčku, grobi besedi ali odbitju. Če se bo znal poslušati v tej smeri, bo lahko še marsikaj izkoda-kal.

Opremo za Srečno dolino sta naredila Vraničarjeva fantata (Janez in Boys). Slednji se

udinja pri Indust bagu, ki ga včasih naslikajo tudi po TV).

Denar, gre za nekaj več kot petdeset starih milijonov, so prispevali: OO ZSMS Metlika, Noči do jutra (ostanek od vstopnine). Knjižico je moč kupiti pri Mežnaršiču, v trafiki, v železnini, v Opremi (tu Bečaj združuje delo in sredstva, bolj delo kot sredstva) in še kje. Zanj je treba odšteti 1000 dinarjev, kar je malo več kot za pivo.

Metlika je res Šparta, kar zadeva izdajanje knjig in knjižic. Samo v manj kot treh letih je bilo mimo vseh založb izdano: Potopljeno sonce (Jani Bevk), Ljudje z zaščitenimi hrbti (Toni Gašperič), Med žitom in Pšenico (Alenka Mežnaršič), Pesmi (Evgen Cestnik), Metlika je Šparta, Pesmi iz zapitja, Neposredni zgodbi (Toni Gašperič), Izza upa (Jani Bevk), Volite mene (Matjaž Rus), Srečna dolina (Dušan Bečaj), knjižico svojih tekstov pa je izdal tudi Indust bag.

Pri tem so veliko pomagale tudi delovne organizacije. Denarno. Seveda tudi Beti. Morda največ. Kmalu bo na svetlem tudi tretja knjiga humoresk Tonija Gašperiča z naslovom Kdo je lahko komun-ist? To bo smeha!

T. G.

NI MIRI V KONFEKCIJI — V Betinih konfekcijskih tozdih dela res nikoli ne zmanjka. Saj ga tudi ne sme, kajti v konfekciji je zaposleno največ Betinih delavk. Vedno težji položaj konfekarje sili k vedno večji kakovosti, usihajoča kupna moč na domačem trgu pa v vedno večji izvoz. Obdržali se bodo in napredovali bodo le najboljši. Beti mora biti med nji-mi. Posnetek je iz metliške konfekcije.

Betko ima besedo

NOČI DO JUTRA, metliške kulturne poletne prireditve na grajskem dvorišču Belokranjskega muzeja, so za nami. O njih se je veliko pisalo in govorilo: v Delu, Dolenjskem listu, po radiu in še kje. Tudi gledalcev ni manjkalo, kakopak. Včasih jih je bilo več, drugič manj, največ pa jih je privrelo na grajsko dvorišče ob Rusovem besedilu Volite mene, ki ga je trobil Janez Vraničar-Luigi. Dober obisk je imel tudi Silvester Mihelčič v metliški cerkvi. Tam je priti-skal na elektronsko harmo-niko in vse skupaj je bilo simpatično. Omenim naj še Angleža Martina Carthya, ki je pel otroške ljudske pesmi. Sam se je tudi spremljal s kitaro.

Letos je bilo enajst prire-ditev, če štejemo h kulturne-mu dogajanju tudi Razkošje v stelji. Organizatorji — OK ZSMS, ZKO Metlika in samostojni kulturni delavci — zaslužijo lovorjev venec okoli vratu in dobro injek-cijo, da bo drugo leto tudi kaj podobnega.

Delavcem Beti pa na-mesto rdeče pike, ki je v njihovem znaku, črno. Vse premalo so se udeleževali prireditev na razdrapanem grajskem dvorišču. Tudi ta-krat jih ni bilo, ko je bila dobrodelna prireditev za na-kup igrač otroškemu vrtcu. Nasploh je opaziti med pu-bliko na različnih kulturnih prireditvah v Metliki vse premalo zaposlenih v Beti. Tokrat visoka vstopnina ni bila vzrok, neobiskom. Naj-verjetneje je vmes nezani-manje, pišmevritski odnos do vsega, kar se dogaja v Metliki na kulturnem podro-čju. Če že nismo v kulturi aktivni, lahko pa bi bili, bi bilo prav, da se udeležujemo kulturnih prireditev vsaj kot gledalci. Od tega imajo ne-kaj tako nastopajoči kot tudi mi sami: malce se notranje obogatimo. Tako pa, kaže, nam je najvažnejše le to, kar damo nase, vase in podse. Dobršnemu delu ljudi je to dovolj in preveč.

ŠPORT

Turnir Beti v malem nogometu

V počastitev 4. julija, dneva borca, je ŠD Beti organizirala odprti turnir v malem nogometu. Na dvodnevem turnirju, ki je bil odigran na igrišču na Pungartu, je nastopilo 17 ekip iz Metlike in Črnomlja ter sosednje Hrvatske.

Nekoliko presenetljivo je prvo mesto na turnirju osvojila oslabiljena ekipa prireditelja, ki je v finalu premagala ekipo Malega Erjavca, sicer prvega favorita, s 3:2.

Za ekipo Beti so nastopili: Železnjak, Jurkaš, Pezdirc, Štubljar, Krznarič, Ribarič, Vuk.

Za dobro organizacijo tekmovanja gre nedvomno največ zaslug Antonu Jurkašu, vodji nogometne sekcije pri ŠD Beti in Rudolfu Krznariču. Iz denarja, ki so ga sodelujoče ekipe prispevale kot štartnino, je ŠD kupila nekaj športne opreme.

MATJAŽ RUS

Tekmovanje ob našem dnevu

V okviru praznovanja dneva Beti so potekala tudi tekmovanja za zaposlene v DO, in sicer v streljanju z zračno puško, v kegljanju in v malem nogometu.

Kegljanje, tekmovalo se je le v disciplini 2 x 25 lučajev.

REZULTATI: 1. Krznarič (Metraža) 190 kegljev, 2. Plešaj (DSSS) 186, 3. Rus (DSSS) 184, 4. Krizmanič (Metraža) 183, 5. Novosel (DSSS) 180, 6. Šimrak (KV) 170, 7. Zorec Silvo (DSSS) 158.

Nogomet — polfinale

PLETILNICA : KODRANKA IN VOLNA 2:1 (0:0)

Srečna, vendar zaslužena zmaga favoritov in dosedanjih trikratnih zmagovalcev prvenstev Beti. **STRELCI:** Štubljar 2 za Pletilnico in Andrišević za kodranko in volno.

BARVARNA : KONF. ŽAKANJE 7:5 (5:1)

Lepa in atraktivna igra obeh nasprotnikov. Gledalci so uživali ob prečudovitih zadetkih in čudovitih akcijah. **STRELCI:** Balaban 2, Barbič 2, Gršič, Medek, Tošeski (avtg) za barvarno in Podrebarac 2, Fabina 2 in Bradica za Žakanje.

Tekma za tretje mesto

KONF. ŽAKANJE : KODRANKA IN VOLNA 8:7 (4:0)

Sicer najboljši vratar turnirja Aleksander Likavec ni imel svojega dne. Vse je dišalo na katastrofo simpatične ekipe KIV. V drugem polčasu pa so fantje Paja Dimitrijeviča bolje zaigrali in skorajda pripravili presenečenje, za kar pa jim je zmanjkalo moči in časa.

STRELCI: Bradica 4, Fabina 2, Podrebarac 2 za Žakanje, Rus 3, Andrišević, Švajger in Breznik za KIV.

Tekma za prvo mesto

BARVARNA : PLETILNICA 3:2 (1:1)

Tekma za ljudi jeklenih živcev. Napeta, borbena, groba in na meji incidenta. Ne vemo, kaj sta Gabre Predovič oz. Jože Muc obljubila svojim fantom v primeru zmage. Naslov prvaka Beti je odšel prvič po štirih letih v barvarno.

STRELCI: Borbič 2 in Medek za barvarno, Maršič in Štubljar za pletilnico.

Matjaž Rus

Sindikalno tekmovanje v streljanju z zračnim orožjem

Športno društvo »BETI« (strelska sekcija) je organiziralo s sindikalno konferenco DO »BETI« 6. 07. 1987 tekmovanje v streljanju z zračno puško.

Tekmovanje je bilo izvedeno na strelišču pri Kodranki in volni pod vodstvom vodje strelske sekcije Slavkom Majzljem. Tekmovanja se je udeležilo skupno 40 udeležencev, od tega 7 deklet.

Tekmovalna pravila so bila naslednja: streljalo se je iz enotnega zračnega orožja, in sicer na razdalji 10 m od tarče z 10-timi diabolami, v končni rezultat se je štel sedem najboljših zadetkov. Štirje najboljši rezultati posameznikov iz TOZD in DSSS so se šteli v ekipni rezultat.

Tekmovalci so streljali po štartnih številkah v zaporedju, kot so se prijavili na prijavi točki. Nekaj je bilo negodovanj, posebno od tistih, ki so prinesli s seboj lastne zračne puške, niso jih pa smeli uporabiti, toda pravila so pravila in so bila za vse enaka.

O REŠITVAH

Za vsako sporno vprašanje je mogoča rešitev, ki je preprosta, jasna in — napačna.

O STARŠIH IN OTROCIH

Otroci še nikoli niso ubogali svojih staršev, a so jih posnemali.

Pa pogledimo nekaj najboljših rezultatov: **POSAMIČNO** — Dekleta: Sonja Prevalšek, 56 krogov (80%) TOZD KiV, 2. Ivica Rajgelj, 55 krogov (78,6%) TOZD konf. Črnomelj, 3. Slavica Pašič, 44 krogov (62,8%) TOZD KiV, 4. Mira Križan, 35 krogov (50%) TOZD KiV.

Moški: 1. Milan Malič, 61 krogov (87,1%) TOZD KiV, 2. Nikola Boldin, 59 krogov (84,3%) TOZD Metraža, 3. Josip Bregar, 58 krogov (82,8%) TOZD KiV, 4. Matjaž Rus, 57 krogov (81,4%) DSSS, 5. Rudi Ivec, 56 krogov (80%) TOZD KiV, 6. Zvone Hutar, 51 krogov (72,8%) TOZD konf. Črnomelj, 7. Ivan Kralj, 48 krogov (68,6%) TOZD konf. Črnomelj, 8. Silvo Štubljar, 47 krogov (67,1%) TOZD Metraža, 9. Ivan Bohorič, 45 krogov (64,3%) DSSS, 10. Nikola Količ, 43 krogov (61,4%) TOZD konf. Žakanje, Bojan Planinc, 43 krogov (61,4%) TOZD konf. Črnomelj.

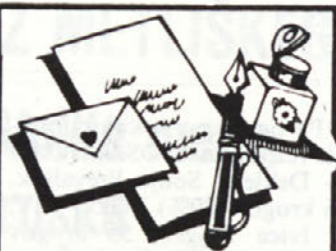
Ekipni rezultati:

1. mesto: TOZD KODRANKA IN VOLNA 231 krogov (82,5%), 2. mesto: TOZD KONFEKCIJA ČR-NOMELJ 197 krogov (70,3%), 3. mesto: TOZD METRAŽA obrat pletilnica 188 krogov (70,3%), 4. mesto: DSSS 145 krogov (51,8%), 5. mesto: TOZD KONFEKCIJA ŽAKANJE 140 krogov (50%), 6. mesto: TOZD KONFEKCIJA METLIKA 62 krogov (22,1%).

Pri doseženih rezultatih je potrebno poudariti, da so bili ti doseženi brez predhodnih vaj, te so imeli le redki posamezniki, ki premorejo zračno orožje, tako lahko rečemo, da so rezultati dobri, z vajami pa bi bili lahko še boljši.

In na koncu velja povabilo vsem delavcem in delavkam DO »BETI«, ki imajo voljo in čas za delovanje v strelski sekciji ŠD »BETI«, da se prijavijo pri tov. Slavku Majzelju (int. tel. št. 123), kjer boste dobili dodatna pojasnila.

S. M.

VAŠA POŠTA

Odgovor na kritično analizo Prešernove Zdravljice

Sem velik privrženec Prešerna, zato sem se odločila, da bom oprala njegovo čast in z dokazi spodbijala nepravilne obtožbe.

Torej, začnimo!

1. Prešeren je prav gotovo poznal postopek pri pridobivanju vin, vendar je zgolj zaradi rime uporabil le začetek (trte) in konec (vince), tisto, kar je vmes, pa naj bi vedel vsak človek.

Pomislite, kako bi Zdravljica zvenela, če bi namesto trte uporabil grozdje, trgatav in vse, kar k temu sodi. Prepričana sem, da niti približno tako lepo ne, kot zveni sedaj.

Ob prebiranju pesmi nisem dobila občutka, da negira delo kmetov, temveč, da ga spoštuje. Ali bi v nasprotnem primeru tako radostno vzklikal, da »spet trte so rodile, prijet' lji, vince nam sladko«? Ali mislite, da bi Prešeren vino pil, če mu ne bi bilo dobro? Iz tega lahko sklepamo, da je cenil rezultate dela (vino), torej, je cenil tudi delo in človeka, ki ga je opravil.

2. V kritiki je bilo rečeno, da Prešeren oz. njegova Zdravljica odkrito zavaja v alkoholizmu in s tem v mladinsko prestopništvo, kriminal in samomorilstvo.

To ni res, in dokazala bom,

da ima naš dragi doktor pri tem popolnoma čisto vest.

Ste že slišali kakšnega mladoletnika, da bi (razen na šolskih proslavah) prepeval Zdravljico? Jaz ne. Slišala pa sem, da so prepevali pesmi (namenjene mladim), katerih odlomki

»...bolje biti pijan, nego star...«

»...razbij mu glavu i budi mu drug...«

»...hoću da se ubijem zbog nje, zbog nje...«

»...ostani dubre do kraja...« so zelo zgovorni in udarni. Če preberete pesmi v celoti, lahko ugotovite, da je Zdravljica v primerjavi z njimi zelo nedolžna in mila pesmica.

Znanstveno je dokazano, da vino res oživlja žile (to je kri), zato dajo vsakemu krvodajalcu kozarec rdečega, da pride k sebi. Seveda to velja samo za zmerno količino, kar pa Prešeren ni posebej poudarjal, saj je bil prepričan, da je to vsakemu oslu jasno. Če pa ima kdo zaradi prevelike količine zamegljen vid, težave pri hoji, naj to pripiše sebi in naj pusti Prešerna kar lepo pri miru.

3. V kritiki je bilo rečeno, da bi morali člani ZIS (po Prešernu) reševati probleme pijani.

Napaka. Če se ne motim, preide človek na alkohol v zadnji fazi, ko ugotovi, da iz dreka, v katerega je stopil, ni rešitve. Torej, probleme začnemo reševati popolnoma trezni, sveto prepričani, da jih bomo tudi rešili. Potem spoznamo, da ne bo šlo tako gladko, kot smo si zamislili, se še nekaj časa turdimo, in na koncu obupamo. Ko pa obupamo, začnemo s sistemom »ki utopi v skrbi, v potrlih prsih up budi«, probleme pa pustimo mlajšim, (še treznim) ZAnamcem.

Ob zapijanju pa ne mislimo na Prešerna, ampak na tiste, ki so nam probleme zadali (PREDnamce) in pojemo pesmice v stilu »jeba jim pas par klobas...«, ne pa zdravljice.

4. Iz pesmi je razvidno, da je bil Prešeren velik optimist in da si je (samo) želel, da bi živeli v slogi in prijateljstvu in revež nikakor ni mogel vedeti, da

nas niti čez sto let pamet ne bo srečala.

In, lepo vas prosim, zakaj ne bi pustili ljudem, da bi verjeli vsaj v »sonce, ki hodi«, če že v drugo ne morejo več.

N. N.

Dopustniški odmev

Mali Lošinj. Kamp Čikat. Prijazni borovci delajo hlad šotorom in prikolicam pod seboj. Receptija z dvizno »rampo«. Receptor naveličano spušča ljudi, naše in druge državljane v kamp.

Telefon! Gruča ljudi stoji pred okencem, od koder nalakirana roka neutrudno vrti številke na telefonskem aparatu. Zdi se mi, da se bo zdaj, zdaj vnel. Ne vem, ali je rdeče barve ali pa je že žareč od neprestanega vrtenja po njem.

Nekaterim celo uspe, da dobijo telefonsko vezo v svojo domovino. Povedo svojem, da je tu »sehr schön und bilig«. Neka Nemka se muči, da bi čimbolj natančno opisala pot do kampa Čikat. Na vrsti sta dve Italijanki, bolj slečeni kot oblečeni. Naličeni sta in »nakrancijani« kot novoletna jelka za novoletni dan.

»Prego mama, ja subito... Koza?...«

Nekdo iz vrste zagodrnja: »Zakaj, ne kličete vi, tovarišica? Zakaj pustite, da zopet vsak sam kliče!?!«

Kajti nalakirana roka je bila prenehala vrteti številke na telefonu.

»Ista plata ako vrtim ili sedim. Neka vrti svako sam!«

Premaknemo se za tri. Zada za menoj se nabira nova kača ljudi. Na drugem telefonu, (rjavem) ki nam ga je milostno poklonila nalakirana roka izza okenca, se muči in kliče Ljubljano Ivanka.

»Orka duš,« se jezi, »nič ne bo, ti rečem!«

»E sinjora Honolulu...?« se smeje Italijan z motorinom.

»Honolulu... Havaji... eee?« se zopet važi Italijan.

»Ne Honolulu, ampak Centralno Afriko kličem. Verjetno bi prej dobila vezo,« se jezim na makaronarja in na telefon.

Smeje se Italijan, kajti razumel me ni, kot tudi jaz nisem njega. »Pejt domu večerjat,« se jezi Ivanka, »pa boš lažje čakal.«

Nekateri molče čakajo, da pridejo na vrsto. Zopet drugi godrnjajo, da prihajajo že vrsto let sem kampirat, pa se glede telefonije ni prav nič spremenilo.

Za čas odstopim telefon, ki se ne ohladi, Italijanu. Tudi on ni dobil Honoluluja, ne Centralne Afrike, pa tudi svojih v Italiji ne.

Poklapan se je odpeljal, čeprav ni bil prepričan, da znamo ostali tudi vrteti ali pritiskati številčnico na aparatu.

Končno sem po dveh urah čakanja in po več kot 15 minutnem igranju na tipkah telefonskega aparata le dobila vezo z domom.

»Ja, slabo se sliši. A, ti si!... Kaj, toča je padala?... Ja, zakaj niso streljali...?«

Tup, tup, din, don in konec pogovora.

Ko sva z Ivanko odšli v prikolico, je rekla: »Če nisem dobila Ljubljane, se ne sekiram, »fajn« se mi zdi, da tudi makaronar ni dobil. Saj je bil prepričan, da je najpametnejši.«

Gruča se je premaknila, nalakirana roka je zapisala račun in z lenobno kretnjo pobrala denar.

Zdi se mi, da so ljudje še kar potrpežljivi. Jezi jih le, da po dveh ali še več urah ne dobiš proste linije.

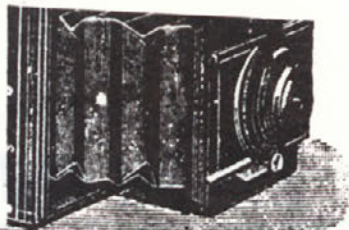
Če imaš posebno srečo, se pač med pogovorom prekine. Nekateri imajo srečo, takrat lahko vsi otroci povedo babici, da plavajo, da se je Mimi opekla. Da je prišel v šotor mravljinček in ga je Marjanca hotela speči za kosilo.

Prav zabavno je poslušati, ko tako čakaš dve uri v vrsti. Ako bi tako stala vsak dan po dve uri, bi spoznala vse ljudi iz kampa in njihove svojce doma.

»E pa šta se može ako nema veze!«

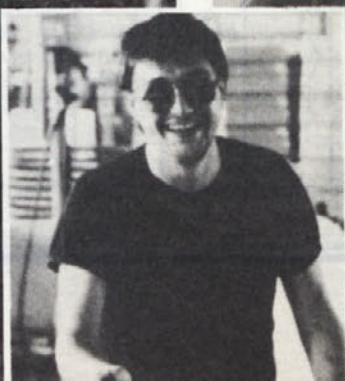
M. A.

FOTOREPORTAŽA

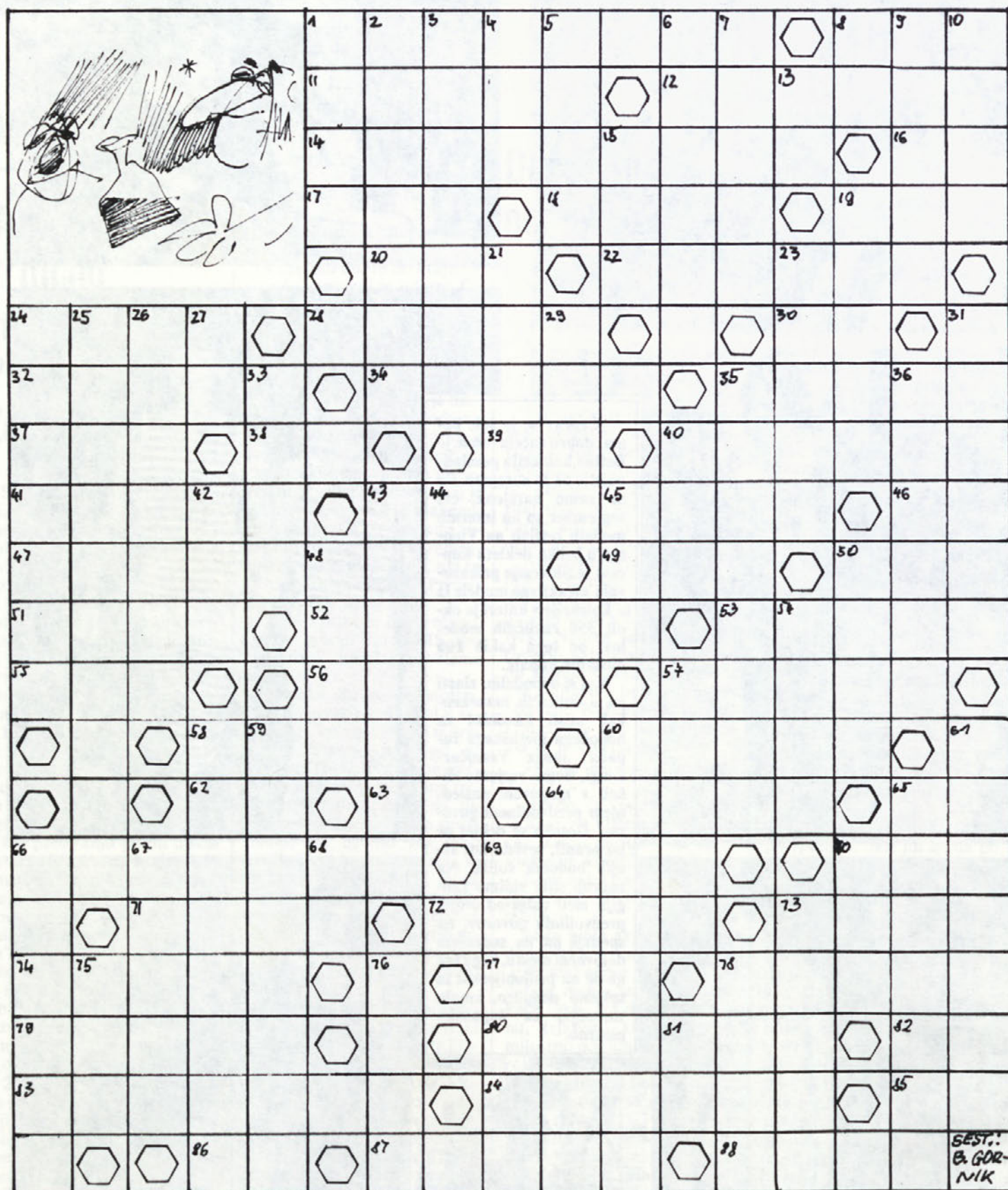
Čeprav se je šele komaj dobro začela jesen, je Betina kolekcija pomlad-poletje 88 že narejena. Pa ne samo narejena, cel september so na internih modnih revijah na Vinomeru brhka dekleta kupcem iz Slovenije prikazovala atraktivne modele iz te kolekcije, v kateri je okoli 350 različnih modelov, od tega kakih 100 modelov kopalk.

Kaj si o modelih, zlasti pa o domačih manekenkah misli kandidat za bodočega metliškega župana Janez Vraničar-Luigi, bomo verjetno slišali v njegovem naslednjem predvolilnem govoru. Gotovo se deklet ne bo branil, seveda kot svojih bodočih volilk. Na zgornji sliki vidimo Luigija med enim od svojih predvolilnih govorov, na spodnji pa na sedanjem delovnem mestu, ki ga bo, glede na priljubljenost in splošno podporo, kmalu zamenjal za župansko pisarno.

Metlika, 10. oktobra 1987

NAŠA KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. glej sliko, 8. reševalni čoln v gorah, 11. skupina, 12. polisaharid, iz njega pridobivajo fruktozo, 14. glej sliko, 16. rdeči križ, 17. žensko ime, 18. zvezna am. država, 19. smuče (nord.), 20. vek, stoletje, 22. drugo ime za oje pri vozu, 24. pisatelj za otroke (France), 28. am. film. igralca Ekberg, 30. Pavel Aleksandrov, 32. redko žensko ime, 34. pripadnik dinastije, ki je ustanovila drugo srednjeveško bolgarsko državo, 35. slovenski skladatelj (Pavle), 37. barva kože, polt, 38. Brigitte Bardot, 39. Nasse Thomas, 40. prostrana ravnina, porasla z bujno tropsko travo, 41. pravoslavna podoba, 43. kulturna dopoldanska ali dnevna prireditev, 46. Andrijan Nikolajev, 47. ozračje, 49. hrvaški Petrol, 50. vrtna hiša, 51. športno oblačilo, 52. mineral temno modre ali rumene barve, 53. hrvaški slikar (Vjekoslav), 55. orel v germanski mitologiji, 56. rimski cesar, naslednik Tiberija, 57. gl. mesto Francije, 58. izdelovalec vitel, 60. moš. ime, 62. Luka Zore, 63. Ante Tentor, 64. kem. element, znak je O, 65. Kačič Andreja, 66. km. element, znak je Pd, 69. žival iz družine manjših gibčnih zveri, 70. prekop, kanal, 71. naselje v Sloveniji, rojstni kraj A. Breznika, 72. domača žival, perutnina, 73. označba v glasbi za odstavke, ki naj ga izvaja en sam, 74. geom. telo, ki nastane, če se vse točke profila gibljejo po vijajnicah z isto osjo in enakim korakom, 77. tovarna avtomobilov v Mariboru, 78. največja reka v zah. Afriki, 79. reka v jugozahodnem delu Slovenije, brez prve erke, 80. v grški mitologiji sin Aedone, 82. Stjepan Ivšić, 83. izdelovalec korit, 84. večletno zelišče iz družine metuljnic, 85. Arturo Toscanini, 86. Čampa Ivan, 87. tropska papiga, 88. površinska mera v ZDA in Angliji.

NAVPIČNO: 1. deli drevesa, 2. naseljeno, obljubeno področje, 3. staro mesto v južni Italiji, 4. pripovedne pesnitve, 5. francoski skladatelj (Eduard), 6. visoka enoletna rastlina iz družine košaric, 7. moš. ime, 8. tuje moš. ime, 9. čarovnica v grški mitologiji z otoka Aia, 10. plemo v Južni Ameriki, 13. Ungnad Ivan, 15. finsko moško ime, 19. opera v Milanu (orig.), 21. napadalec na politično osebnost, 23. isto kot 70 vodoravno, 24. glej sliko, 25. zgradba, ki proizvaja električni tok, 26. glej sliko 27. Karlos Chavez, 29. stari Slovani, 31. južni sadež, 33. perzijski šah, 35. tekmovalci v kajakih, 36. isto kot 52 vodoravno, 40. sanje, 42. del obraza, 43. Agamemnonov brat v grški mitologiji, 44. gora v Turčiji, 45. zaporedje, 48. deček, poba, 50. seč, 54. riževo žganje, 57. pristanišče v Južni Koreji, 58. črnogorski politični delavec (Veljko), 59. razkrivati skrivaj pripravljene načrte, 60. del mehanike, ki se ukvarja z učinki sil na telesa, 61. športnik, ki mu je napovedana zmaga, 64. skrbnik, pravni zastopnik osebe, ki še ne more skrbeti zase, 65. voznik kolesa, 66. strah, preplah, groza, 67. delavec v livarni, 68. veznik, 69. mestece v Hrvaški, 70. izrastek na glavi pri kozlu, 73. mesto v Hrvaški, 75. vulkan na Filipinih, 76. reka v Sloveniji, 78. pisano znamenje za ton v glasbi, 81. Laurence Olivier.

VABIMO VAS NA TEK

Piše: Janez PENCA

VSE O TEKU

Da je tek koristen, menda nihče več ne dvomi. Precej je tudi takih, ki se zavedajo, da s tekom lahko zavremo napredovanje koronarne srčne bolezni. Bolj redki pa so, ki vedo, da lahko s tekom tvegamo življenje. Zato smo za vse tiste, ki se odločate za tek in redno prebrat Vežilo, pripravili zanimivo branje na temo teka.

Čeprav redna zmerna vadba lahko ščiti pred srčnimi boleznimi, pa vendarle vsebuje tudi določeno tveganje.

Kdor je ob kaki življenjski prelomnici sklenil, da bo s tekom poskusil izboljšati svoje zmogljivosti, naj se najprej temeljito seznani z začetnim stanjem, to je s svojim zdravjem. Premisliti mora tudi svoj življenjski slog. V razvitih zahodnih državah je koronarna srčna bolezen (KSB) vzrok skoraj tretjini smrti med moško populacijo in četrtini med žensko, čeprav je do starosti 60 let med ženskami 5–6 krat manj žrtev.

Dokazi, da zmerna aerobna dejavnost kakršen je vzdržljivostni tek, lahko zmanjša tveganje KSB, izhajajo iz dveh različnih raziskovalnih smeri.

V zadnjih 30 letih so epidemiološke študije, kakršni sta Morrisova primerjava londonskih voznikov avtobusov in sprevodnikov in Paffenbargerjeva študija harvardskih diplomantov, pokazale redkejšo pojavljanje KSB pri ljudeh, ki se ukvarjajo z zmerno intenzivno aerobno vadbo ali

delom, kot pri tistih, ki so nedejavni.

Fiziološke in biokemijske raziskave pa kažejo, da taka vadba lahko pri KSB deluje zaščitno zato, ker:

- izboljšuje učinkovitost srca in ožilja;

- povečuje premer venčnih arterij in s tem pretok krvi v srčni mišici;

- znižuje krvni pritisk;

- izboljšuje stanje maščob v krvi, tako da zmanjšuje ravni trigliceridov in povečuje raven lipoproteinov z večjo specifično težo, ki so v žilah bolj prehodni;

- izboljšuje obvladovanje stresa in počutje nasploh.

Vendar pa ima večina nad 40 let starih moških koronarne arterije že nekoliko zožane. Pri nekaterih je to vprašanje že tako zaostreno, da spadajo v tisto skupino, ki ji živahna gibalna aktivnost pomeni tveganje. Znaki KSB so: bolečine v prsnem košu med naprežanjem, nenadna huda zasoplost, hitro drhtenje srca in nepojasnjena slabost. Kdor pa sebi opazi kateregakoli od opisanih znakov, naj se, ne glede na to, koliko je star, posvetuje s svojim zdravnikom.

Kardiologi in zdravniki, ki se ukvarjajo s fiziologijo naporov, priporočajo, naj tudi tisti, ki nimajo znakov koronarne srčne bolezni in so starejši od 35 let, ocenijo, do kakšne mere jih ogrožajo dejavniki tveganja te bolezni, ki so:

- kajenje;
- »sedeč« življenjski slog in poklic;
- visok krvni pritisk;
- velik holesterol v krvi.

Prva dva dejavnika sta vsakomur takoj jasna, splošni zdravnik pa lahko zmeri krvni pritisk in vzame kri ter določi holesterol. Ostali dejavniki koronarne srčne bolezni, ki jih je treba upoštevati so stresom podrejeno življenje, debelost in srčne bolezni v družini.

Če nekaj teh dejavnikov odkrijete tudi pri sebi, to ne pomeni, da se morate zaviti v vato in se ogibati vsakršnim obremenitvam. Najprej poskrbite za temeljito in strokovno oceno svojih telesnih zmogljivosti. Sem spada tudi obre-

menitveni test. Pri ljudeh s koronarno srčno boleznijo obremenitev povzroči spremembe v elektrokardiogramu in v rokah izkušenega zdravnika lahko razlaga obremenitvenega EKG da dragocene podatke o možni koronarni srčni bolezni.

Oglejmo si primer: Kako naj ravna 40 let star moški, ki se je v šoli ukvarjal s tekom, zadnjih 20 let pa je bil v glavnem neaktiven, a močno obremenjen s stresi. Odločil se je, da se bo teka lotil zato, da bo izboljšal svojo telesno pripravljenost in se sprostil. Toda splošni zdravnik je potrdil sum, da ima rahlo zvišan krvni pritisk (150/95), da je nekoliko predebel in vzel v premislek tudi dejstvo, da mu je oče umrl zaradi infarkta star 50 let. Zdravnik je prepričan, da mu bo tekanje koristilo, a zaradi ugotovljenih dejavnikov tveganja priporoča strokovno oceno njegovih telesnih zmogljivosti.

Prvi korak, ki ga mora storiti naš štiridesetletnik, je temeljit opis dosedanjih zdravstvenih težav in življenjskega sloga. Zdravnik ga pregleda in izračuna odstotek telesnega maščevja, vzame pa tudi vzorce krvi. Krvni pritisk in srčni utrip zmeri pred, med in po standardiziranem obremenitvenem testu na tekočem traku. Aerobna moč ali maksimalna poraba kisika (VO_{2max}) je mera, s katero ocenjujemo aerobno vzdržljivostno sposobnost. Vdihani zrak se zbira preko enosmernega ventila, ki ga merjencu dajo v usta, nos pa mu zatisnejo s ščipalko in tako preprečijo dihanje skozenj. Razlika med količino vdihanega in izdihanega kisika predstavlja porabo kisika. Poraba kisika je sorazmerna intenziteti delovne obremenitve.

Da bi neposredno zmerili porabno moč tega moškega srednjih let, bi moral prestajati postopno naraščajočo obremenitev toliko časa, da poraba kisika ne bi več naraščala. Toda, ker je telesno slabo pripravljen, obremenitev traja le do 90% njegove maksimalne srčne frekvence.

(Dalje prihodnjič)

V »srečo« največ denarja

Medtem ko gospodarstvo in negospodarstvo komaj prideta do denarja, dosega v jugoslovanski loteriji in v 25 igralnicah širom po državi izjemne finančne rezultate. Povečanje dohodka v početjih, povezanih z igrami na srečo, je v zadnjem času od 300- do 500-odstotno. Perspektiva je več kot rožnata: izračuni kažejo, da Jugoslovani čedalje več denarja porabijo za igre na srečo — povprečno porabi naš državljan za to 4,5 dolarja na leto oziroma vsi skupaj okoli 77 milijard dinarjev.

Ne vemo, kako zanesljivi so ti podatki, docela očitno pa je, da so vrste pred kioski loterije čedalje daljše — naši ljudje hočejo sredi krize tanjše družinske proračune popraviti z igrami na srečo. Od tega imajo vsi določeno korist — na račun davkov se v zvezno blagajno zlije 48 odstotkov dohodka od lističev lota, del dobijo športne organizacije in nekateri sisi, ostanek pa si delijo udeleženci-dobitniki.

Čedalje večjo pozornost naših državljanov, vendar tistih z debelejšimi denarnicami, zbuja tudi klasične igralnice. Do nedavna smo jih videvali v glavnem v filmih, že nekaj časa pa lahko v večini teh objektov igramo tudi sami. Najbolj znana igralnica s svetovnim ugledom pri nas je v hotelu

Metropol v Portorožu (najmanjša vloga je 2000 lir, največja dva milijona lir), v Beogradu je najstarejša in najbolj znana igralnica v Majesticu, znan je kazino na Bledu, kjer igrajo za katerokoli valuto, dobitke pa izplačujejo v dolarjih. Vstop v sarajevski Las Vegas v Holiday Innu je brezplačen, najmanjša vloga pa je dolar. Igralnice v Zagrebu, Dubrovniku, Rovinju, Splitu, Skopju, na Ohridu in v Gevgeliji dovoljujejo igranje tudi našim državljanom, v Srbiji je to kaznivo.

Za kolikšne izkupičke gre v igralnicah, velja za poslovno skrivnost, vendar dobri poznavalci trdijo, da je na avtomatih mogoče zaslužiti milijarde. V Španiji imajo menda skoraj pol milijona igralnih avtomatov in največji devizni priliv prihaja prav iz njih. Zato ni čudno, da tujci to poletje oblegajo naše igralnice in ponujajo skupna vlaganja, medtem ko so do drugih kupčij hudo nezaupljivi. Kot smo izvedeli, naši pristojni teh ponudb za zdaj še ne sprejemajo. V vseh turistično-propagandnih sporočilih se obnašamo, kot da nas je sram iger na srečo. To področje še ni ustrezno pravno urejeno. Obstajajo zahteve, da to enotno ureddijo v vsej državi, vendar zakonodajalci za zdaj molčijo.

Nada Spasić

Prispodoba

Rjavi, črni, lisasti konji.
Konji nimajo čutečega srca.
Ljudje: beli in črni
nimajo srca.

Ljudje in konji v galopu.
V vetru vihrajoča griva
konja,
umetnikova poteza
na slikarskem platnu.

Ženska golota
z lasmi preko ramen,
kot zlata ptička v kletki
svoje preteklosti.

Ljudje in konji
imajo veliko skupnega.

»Dela kot konj!
Živi kot pes.
Pije kot žolna!
Neumen je kot bik!
Močan si kot konj!«

Ne vem ali je še človek
ali je že žival.

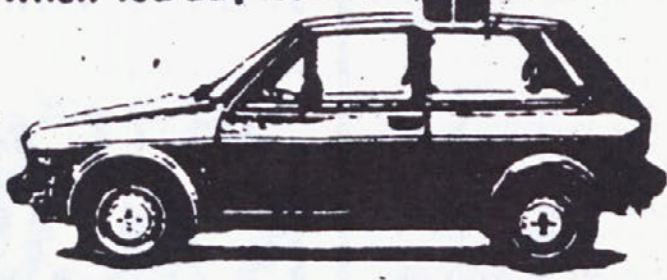
Alenka Mežnaršič
september 1987

Thank You

SALE

CHICAGOLAND

When You Buy A **Yugo**...

You Can Choose A FREE

★ Color TV or ★ Pop-up Sunroof or
★ V.C.R. or ★ 6 mo. of Free Gas

See us for details

GET BACK
TO BASICS

\$3990

We'll Give You A
FREE GIFT
With Every Yugo
Purchased from
August 15th, 1987 to
August 31st, 1987.

Dave Miller YUGO

4550 W. Lincoln Hwy. Matteson, IL 60443
ACROSS FROM LINCOLN MALL (312) 481-2200

TAKO SE PRODAJA YUGO

Prevod oglasa iz Chicago Tribune: »Hvala! Razprodaja! Če kupite yugo, lahko zastoj izberete barvni televizor ali premično streho ali videokasetni rekorder ali bencin za šest mesecev. Vse je plačano v osnovni ceni 3.990 dolarjev. Za vsak yugo, kupljen do konca avgusta, vam bomo dali posebno darilo.«

Žal je ta reklamna prodaja zastavinega yuga v ZDA trajala le do 15. avgusta. Našim kupcem ta isti avto ponujajo v Jugoslaviji za vsega (preračunano iz dinarjev) 5.000 dolarjev, pa še tistih daril zraven ni. Se potem lahko čudimo, da so v 381 prodajalnah v ZDA že prodali 100.000 yugov v treh letih...

Pena

Skala,
valovi morsk
butajo v skalo.

Peni se voda
ob skali.
Na bregu ostajajo pene,
morske pene.

Pod nogami kopalcev
se vdira pesek in mivka.

Sonce pripeka
na gola telesa,
ob morju
na pesku in mivki.

Gola telesa se žejejo
v poletni vročini.
Gola telesa
se obračajo
kot janci na ražnju.

Ob skalo pa buta morje
in pena ostaja na bregu
med peskom in mivko.

Alenka Mežnaršič

VEZILO je glasilo delovnih ljudi Beti in Kometa. Ureja ga uredniški odbor: Toni Gašperič, glavni in odgovorni urednik, Jožica Cigič, Nikola Kezele, Karolina Končar, Mijo Maršič, Jure Matekovič, Branko Matkovič, Vida Šegina-Matjovič, Jože Muc, Vinko Pavlinac, Tone Omerzel in Marjetka Žele. Tehnični urednik: Janez Pezelj.

VEZILO izhaja v nakladi 2300 izvodov, in sicer enkrat na mesec. Grafična priprava DIC Novo mesto, tiska Tiskarna Novo mesto.

Naslov izdajatelja: Beti, Tovarniška 2, 68330 Metlika, telefon: 58-170.

VEZILO je po mnenju Republiškega komiteja za informiranje SRS oproščeno temeljnega davka na promet proizvodov.